

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Papirii Massoni Descriptio Flvminvm Galliae, Qva Francia Est

Masson, Jean Papire

Parisiis, 1678

Atyrvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13059

ultimo navigio fit patiens, quibus
omnis generis fruges & merces
Tholosam exportant: unde sedato
cursu circumjectans, regionem per-
agrans, in finibus viculi Sanctæ
Crucis duobus à Tholosa milliari-
bus Garumnæ miscetur, positisque
fascibus & nomine, imperium Ga-
rumnæ tamquam principis liben-
ter agnoscit: etsi nullum apud ve-
teres Chronographos, vt Melam,
Solinum atque alios, nomen ha-
bet.

ATYRVS.

ATYRVS sive ATYRVS, à *la Doune*
Lucano & Aufonio vocatur, r.
& à Vibio Sequestro in libello ad
Virgilianum filium, Atyr, cum
ait; *Atyr Tarbella civitatis Aqvi-*
tania in Oceanum fluit. Lucanus
quidem his versibus libro primo
de bello Pharsalico.

— tunc rura Nemetis
Qui tenet & ripas Atyri, qualiter
tore curvo.

GAR-
RUM-
NA.

498 Pap. Mass. descr. Francia
Molliter admissum claudit Tarbet-
licus equor.

Et Ausonius:

Insanumque ruens per saxa rotan-
tia latè.

In mare purpureum Tarbellicus
ibit Aturrus.

Nomen aliud Ptolomeus habet, quanquam non admodum ab his alienum. At posteritas Adurum & Adurim appellavit, ut ex Codice Theodosiano perspicimus. E saltu quidem Pyrenæo, qui ab incolis dicitur *Pigmintolius*, inter rupes & saxa rotantia oritur, & per Bigerrionum campos torrentissimè sæpe extra ripas diffluit. Sunt autem *Bigerri* seu *Bigerrones*, populi ad Pyrenæorum radices inter Convenas & Benearnenses positi. Tellus enim frigida & vitibus caret, quos idcirco Ausonius *pellitos* vocat, propter nimiam cœli intemperiem & frigoris sævitiam. Foventur tamen aquis calidis & mirè salubribus, sicut & Benearnenses, atque ex tota Gallia & Hispania valetudinis ergo in ipso Veris exitu & Au-

Francia
landit Tarbelli

saxa rotan

Tarbelli

omni habet,
odum ab his
as Adurum &
vt ex Codice
imus. E saltu
qui ab incolis
inter rupes
tur, & per
s torrentis in-
diffluit. Sunt
Bigerrones,
ma radices in-
Benearnenses
frigida & vi-
de circo Auso-
propter ni-
riem & fri-
entur tamen
è salubribus,
es, atque ex
nia valetudi-
exitu & Au-

per Flumina. 499

tumni initio concurritur. Non
procul à fontibus Aturri *Baigne-
riarum* aquæ à corporibus abluen-
dis nomen sortitæ sunt. Dissitæ
ab vrbe Tarbiensi duabus aut
tribus leucis, & aquæ Bigerrio-
num non Tarbellæ, sed Tarbien-
ses dicuntur. Aturrus igitur post
aliquot intervalles emensa spatia,
Arcem *Astensem*, vnde illustris
apud Aquitanos *Grandimontano-*
rum familia originem traxit: in-
de *Tarbam* Bigerrionum metro-
polim, civitatem antiquam, &
Episcopali dignitate jam à multis
seculis ornatam alluit. Nec verò
existimandum quod Tarbello-
rum caput vel metropolis Tar-
bia dicta sit, cum in chartis Ec-
clesiasticis Bigerrionum Episco-
patus dicatur; sed quod Tarbel-
li qui ad ostia Aturri habitant,
non sint admodum disjuncti à
Tarbia. Idem Aturrus per *Pla-*
centiam oppidum & *Barcelonem*
Arminiensis Comitatus exiguas
vrbes labitur. Hinc non longo in-
tervallo in *Landarum* provinciam
defluens, *Tasches* oppidum, ubi

GARVM
NA
Baignie-
res.

Gram-
mont.
Tarbe.

Plaisan-
ce.
Barce-
lone.

- GARVM** *Larrosus* fluviolus Aturro miscetur, & postmodum *Ayrensem* sive *Atyrensem* civitatem, quæ in actis Ecclesiasticis *Adurensis* dicitur, perfluit. Hæc in fertili & irriguo solo posita, opulento Episcopatu sub *Novempopulania* comprehenso floret. Ab hac civitate vsque ad
- Mugrò.** *Mugronum* oppidum prope *Tartasseos* Aturris ab vtraque ferè ripa vitiferis collibus frondescit, ex quibus vinum album suavissimi saporis, quod *Chalosseum* vocant, ab Aquitanis laudatum exprimitur. Adjacent inde Aturro à læva, & ab occidente *Benearnenses* populi liberi, & ad radices *Pyrenæi Cantabri* oppositi. Subest *Benearnensis* provincia duobus Episcopis, *Eloroni* & *Lascurre.* *Gloron.* *l'Escur.* *Le Pau* riatus etiam hodie *Palo* *Benearni principum* Regia ad ripas *Gavi*, sive vt vocant, *Gaberi* fluminis sita, septem leucis à *Pyrenæis* tantum distat, sed in solo plano pulchroque posita. Insuper *Academia Hortes.* *Hortesium*, vbi literæ docentur, *Hortensi*que, subsunt Episcopatu *Lascurrensi.* Quod autem *Gabe-*

er. Francie
Aturro misce-
Ayrensem sive
n, quæ in actis
nsis dicitur,
tili & irriguo
o Episcopatu
comprehen-
tate vsque ad
a prope Tar-
raque ferè ri-
rondescit, ex
suavissimi sa-
m vocant, ab
a exprimitur.
ro à læva, &
nenses populi
Pyrenæi Can-
dest Benear-
obus Episco-
scurra. Glo-
Palo Benear-
d ripas Gavi,
ri fluminis si-
Pyrenæis tan-
lo plano pul-
er Academia
ræ docentur,
it Episcopatu
autem Gabe-

per Flumina.

501

rum vocant; & Vascones, B. pro- GARVM
nuntiant vbi V. scriptum est. Poë- NA.
ta nescio quis irridet, cum ait:

Nostrum vivere bibere est.

Ab Airenfi civitate Aturrus Cæ-
nobium *Castellanum* irrigat, inde
Cazenas & *Grantam* vrbes, mox
intra quatuor milliaria oppidum
S. Severi ab Auscis distans sex mil- *Saint*
liaribus, quod Vasconia caput vo- *Sever.*
cant, perlabitur. Est autem hoc op-
pidum, & Senescallo Landarum
prætorio, & munitissima arce, nec
non opulento Benedictinorum cæ-
nobio clarum. Ab hoc circiter qua-
tuor milliariibus distat *Monmar-* *Mont*
sanum, Gregorio Turonensi co- *de Mar-*
gnitum, ad confluentes *Dusa* & *San.*
Midovi puri, perspicui, vitreique *la Dou-*
amnis, qui deinceps sub *Dusæ* no- *zer.*
mine ad promontorium, quod est *Midou,*
proximum *Tartassio* oppido, in
Aturru influunt. Denique Atur-
rus vsque ad *Baunæ* ostia fit navi-
giorum tolerans, quibus omne ge-
nus frugum & mercium passim ef-
fertur. Hinc Aturrus *Tartasum* in-
terneecione & excidio Anglorum
perfluit, à quo per campos vix cul-

GARVM
 ONA. tus humani patientes, & stantibus
 arenis plerumque obductus, ripâ
 depressâ & subductâ tanquam fur-
 tim incedês, *Aquas* oppidum, quas
 antiqui *Tarbellicas* & *Augustas*, &
Aquensium civitatem vocarunt,
 cœlo & solo jam benigniore, & suis
 vndis jam ditior & augustior factus
 salutatur. Hęc civitas longo terra-
 rum tractu à *Vicanis Aquensibus* in
 ora *Fuxensi* distat, nec non à *Vicanis*
 qui sunt supra *Tarbedam* positi.
 Est autem *Aquensis* civitas parva
 quidem, sed ad omnes Hispanorum
 impetus munitissima: cùmque sit
 in Imperii Francici finibus, per-
 petuos milites & præsidarios fo-
 vet, neque videri potest: non com-
 memorandum quod singulari fon-
 tis ingenio intra mœnia scatu-
 rientis, & igneo fervore semper
 æstuantis, tum marmoreis solis
 admodum expoliti, eximiam sibi
 laudem vindicat. Ex eo fonte mul-
 ta vis aquæ in *Aturram* dilabitur.
 Extant ægrotantiũ corporibus mul-
 ta a primè salubria aquarum calida-
 rum balnea, non solùm in ea vrbe,
 sed & in tota gentium illarum ora,

scr. Francie
es, & stantibus
bductus, ripa
tanquam fur-
ppidum, quas
& Augustas, &
m vocarunt,
igniore, & suis
ugustior factus
longo terra-
Aquensibus in
non à Vicariis
bedam positi.
civitas parva
s Hispanorum
a: cumque sit
finibus, per
æfidiarios fo-
test: non com-
singulari fon-
mœnia scatu-
ervore semper
armoreis solis
eximiam sibi
eo fonte mul-
tum dilabitur.
orporibus mul-
quarum calida-
um in ea vrbe,
nillarum ora,

per Flumina. 503

quæ Pyrenæi montis radices inco-
lunt; vulgus *Preissasia* & *Terzisia*
appellat. A copia autem & multi-
tudine aquarum huic civitati olim
nomen inditum verisimile est. Ab
hoc Aquensium oppido Aturrus im-
pellente Oceani æstu aliquantulum
vrgeri incipit. Hinc seipso tran-
quillior Gaberum sive Gavem
fluvium à Benearnensibus emis-
sum, innavigabilem, & tergemino
se explicantem alveo, at concitatis
aquis rapidum, & se tandem colli-
gentem, ad *Petraforata* oppidum
excipit. Hoc flumine concepto ple-
nior factus, propter Baionam sive
Boionam vltimam Tarbellorum &
Imperii Francie civitatem, vndas
suas lato spatio trahit, intraque
vnum milliare ab ipsa vrbe viden-
dus exit in Oceanum. Ante annos
autem aliquot ejus fluminis ostium
magno provinciæ commodo latius
factum est, perducta fossa multò
breviori quàm vetus & naturalis
esset, operâ & industriâ Ludo-
vici Fuxei Architecti & Mecha-
nici Regii. Quod quidem Baio-
nenses non *Beccum*, sed *Buccalem*

GA:
RVM-
NA.

Bec.
Bocalo.

GARVM vocant. *Baiona* verò murorum &
 NA. aggerum firmata munimentis, tu-
 tissimum est Galliarum propugna-
 culum, & sede Episcopali & Se-
 nescalli pratorio, & portu celebri
 (ad quem naves ex tota Europa
 conveniunt) non levem est conse-
 cuta inter reliquas Aquitaniæ di-
 gnitatem. Et cum in finibus Can-
 tabrorum jaceat, qui Biscaini ap-
 pellantur, diverso idiomate incolæ
 loquuntur; alii enim Gallico, alii
 Vasconio, alii Cantabrico utuntur.
 Sunt qui à Boiis antiquis *Boionam*
 sive *Baionam* dictam putent, cum
 olim *Lapurdam* diceretur, vbi lo-
 catur. *Dila-*
bour. catum erat præsidium Romano-
 rum, idque conjiciunt ex eo quod
 nostro seculo non multum ab eo
 distet Præfectura *Lapurdensis*, que
 que in jure dicendo Tribunal *Baio-*
nense tamquam fori majoris impe-
 rium veneretur. *Sanfon* Canoni-
 cus *Baionensis*, mihi olim cogni-
 tus, rescripsit fluvium qui *Baio-*
nam alluit, appellari *Adurum*. In
Le Ni- vita autem *S. Leonis Nivum* no-
be, r. men suum perdere in exitu vrbis
 vbi in *Adurum* influit. Denique
Nivum

Cr. Francia
murorum &
nimentis, tu-
am propugna-
copali & Se-
portu celebri
tota Europa
em est conse-
Aquitania di-
finibus Can-
i Biscaini ap-
iomate incolæ
Gallico, alii
orico vtuntur.
quis Boionam
putent, cum
etur, vbi lo-
m Romano-
nt ex eo quod
nultum ab eo
urdensis, quæ
ribunal Baio-
majoris impe-
son Canoni-
i olim cogni-
m qui Baio-
Adurum. In
s *Nivum* no-
n exitu vrbis
ait. Denique
Nivum

per Flumina. 505

Nivum descendere à radicibus
montis *Rancevallis*, hoc est à Se-
ptentrionibus fluere. Piscatio au-
tem in *Aturro* flumine copiosa &
fructuosa est, in altoque alveo tru-
ctas habet, vt alii piscosum amnem,
immò alii piscosissimum, & flumen
multo pisce refertum prædicent.
Multiplici enim partu procreat lu-
cios, salmones, alaufas, barbos,
carpiones, sturionem, sed præci-
puè tructas, quæ per *Gavum* *Be-
nearnensem* in *Aturru* deferun-
tur, vt *Garumnæ* & *Durannio* va-
riorum piscium proventu nihil
concedat; vnde *Sidonius Apolli-
naris* lib. 8. epist. 12. *Aturricos*
pisces *Garumnis* mugilibus in-
sultare scripsit. Postremò *Lugiam*
in ultimis *Aquitaniæ* finibus *Re-
gino* historicus sitam ait, quæ ho-
die *S. Joannis Lugiensis* nomine
cenferi solet.

